

OCHOTA (200) *sb f*

Oba o oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie).

sg N ochota (27). ◇ G ochoty (31). ◇ A ochotę (26). ◇ I ochotą (110). ◇ L ochocie (4). ◇ V ochoto (1). ◇ pl [G ochot.] ◇ D ochotám (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Chęć, gotowość, życzliwość, zapal; alacritas Mącz, Modrz, Calep, Cn; promptitudo Mącz, Modrz, Cn; navitas, strenuitas Calep, Cn; prothymia, studium Mącz; desiderium PolAnt; agilitas, dexteritas Calep; aviditas Vulg (198) : BierEz G; Ano łami darmo maćie Dármo nam też vdzielayćie A my widząc tę dobrotę Będziem mieć więtlśią ochotę RejRozpr B3v; RejKup ee6v; Chocia y kęs nogá krzywa/ ále profta cnotá/ A co zeszło ná kroku, nádftáwi ochotá. RejZwierz 52v, 69v; Prothymia, Latine, Promptitudo, Alacritas, Ochotá wdzięczność. Mącz 327d; nie zda mi fie/ áby ochotę zbytnią/ zarkiem fkokiem/ pochuthnywánieniem łobą/ pokazowác miála [białogłowa w tańcu] GórnDworz X3v, C2; Z ochoty im ręce drżą/ ferce fie rádnie HistLan Fv, A4v, C3v; Przyedzie przyiaciel/ iuż mu miło ná onę nadobną zgodę á ná onę wdzięczną łpołeczność páthrzyc [na zgodne małżeństwo]/ áno mu oboie wługuią/ oboie wdzięczną ochotę vkázuią RejZwierz 32, 32, 89v [2 r.], 96v, 251; PaprPan L3; NiemObr 22; KochMRot B3; WerKaz 305 [2 r.]; ActReg 104; Calep 48a, 691b, 1010a; Opádli dużę mą/ pełni ochoty Nieprzyiaciele GrabowSet Ov; OrzJan 128; KołakSzczęśl Dv; KlonWor 3; ZbylPrzyg kt; Ale Polłcy Gryffowie nie ták żądni złotá/ Iáko wolności łtroże/ w ktor ych tá ochotá/ Ze y vmrzeć zá wolność zyfkkiem poczytáią SzarzRytLeśn ktv; [Lud twoy ochotny [sponte] (włáfnie ochot) wdzień woyská twego w ozdobnościach [PolAnt Ps 109/3] BudArt D2v].

ochota czego (2): Włzákże Chryłtus widząc prołte ferce Piotrowe y ochotę czertłwey wnim ku łobie vprzeymołci/ [...] wprowadził go z innymi dwiemá ná gorę Tabor SkarŻyw 598; SkarKaz 45b.

ochota do czego (10): Agápius bárzo łię zdumiewał/ widząc táką ochotę do zbieránia łkárbow dułżnych. SkarŻyw 14; Przypátrż łię namileyłzy Chrzełłćianinie/ [...] iáką ochotę y połłufzeńłtwo ná głos Boży [...] do łzukánia Páná łwego/ pokazáli SkarŻyw 26, 3, 160 marg, 194; ZapKóscier 1582/32v; StrykKron 205; LatHar 250; Pleminius łákomy [...] Prołerpini Lokreńłkiey Kółłioł záwołány (Gdy go do łtárożytn ych rułżylá ochotá Skárbow.) złupił z pieniędzy KlonWor 10. Cf Zwrot.

ochota ku komu, ku czemu (3): Miał ták gorącą ochotę ku pozyłkániu dułż Pánu Bogu: iłż [...] po włłách y zamkách chodził/ [...] łercá wiern ych ku miłółci niebiełkiey/ y oyczyznie zápaláiąc. SkarŻyw 212; GosłCast 8; SkorWinsz A2.

ochota w czym (2): Włzákże z ołobnego przywileiu y woley Bożey to vczyniłá tá Pánienka/ áby w niey Pan Bog pokazał/ iáko mu ochotá w połłudze bliźnego miłá ielt SkarŻyw 194; Záchował ná włżytkim obyczáie łwięte/ wpołłufzeńłtwie ochotę/ w ćierpieniu łtáteczność/ w miłółci vczynnołł SkarŻyw 371.

ochota czyja [w tym: pron poss (8), G sb i pron (4)] (12): RejWiz 131v; BibRadz I 378d marg; BielKron 247; Przetoż ia wdzięczen będąc tey twoiey ochoty/ Poydę á dołwiádczę też y w drugiey tey cnoty. HistLan A4; Tylko we włzey ochocie dułże twey ołiáruy BudBib Deut 12/15; KochFr 47; ZawJeft 42; Phil C2; GrabowSet I2v, Y; GosłCast 8; TORVN budown y bogáty wcnotę/ Tám łczyrych mielczčan ogládałz ochotę KlonFlis G2.

W połączeniach szeregowych (4): *GórnDworz* D5; *RejZwierc* [193]; *Calep* 44a; duchownym rozmyślaniem przyśtoynie zábawionemu/ męłtwá/ ochoty/ y fercá ná wzyłtko przybywa. *LatHar* 663.

W charakterystycznych połączeniach: *czysta ochota, gorąca, jakakolwiek, niewymowna, osobna, pobożna, postawna, przeważna, uprzejma, wdzięczna* (2), *wielka* (3), *zbyttnia; ochota posłuszeństwa, uprzejmości; ochota do bitwy, do modlitwy, do posługi, do postępowania w cnotcie, do roboty, do [jakich] skarbow, do spraw rycerskich, do szukania [kogo], do zbierania [czego]; płynie ochota, rusza [kogo]* (2); *dosyć ochoty, pełen, więcej; przybywa ochoty; doświadczyć ochoty, doznawać; chwalić ochotę, czuć, czynić, mieć* (4), *ogłądać, pokaz(ow)ać (ukazować)* (4), *uważyć sobie, widzieć, wzbudzić, zachować, zdobić słowy, znać; ochotą gotowy; ochotą cisnąć się [do czego], służyć, słynąć, spowinowacić [kogo], ustraszyć.*

Zwrot: »dodawać ochoty, dać ochotę« [w tym: *do czego* (1)] (2:2): Tymi słowy gdy im dodał fercá y ochoty [*audaces eos constituens*]/ będąc gotowi vmrzeć dla wftaw y dla oyczyzny/ Rozdzielił woysko ná cztery części *BibRadz 2.Mach* 8/21; Gdyż odkrzywdził krzywdy w Izráelu/ gdyż dał ochotę ludowi [*dum sponte se offert populus*]/ błogosłáwcie Iehowę. *BudBib Iudic* 5/2; *SkarŻyw* A2; *StryjKron* 411.

Wyrażenie: »mężna ochota« (1): Hetman wpaniły więcej fercá doda/ Mężną ochotą/ niż gdy fie fam potka. *RejZwierc* [213].

Szeregi: »chęć (a. chuć) i ochota« [*szyk 2:1*] (3): *Alachritas et studium, Ochotá y chuć/ chćiwość. Mqcz* 423c; *GosłCast* 8; Dał im z łáiki fynaczká oczekawánego. Wzbudził wietłzą ku łobie chęć y ochotę *SkorWinsz* A2.

»męstwo a ochota« (1): Iz tego Krzyzá tákże y Podkowy: Doftawłzy męłtwem á wielką ochotą/ Vpłtrzono potym ták ozdobnie cnotą *WerKazPapr* 274. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»ochota a (i) miłość« (2): *RejZwierc* 96v; O niewymowna ochoto/ y śmiála miłości/ co cię odftárlzyć do [!] prętkiego pátrżánia/ ná to coś miłowála mogło? *SkarŻyw* 599.

»ochota i pobudka« (1): Do czego mi też ofobną dał ochotę/ y pobudkę Oświecony Pan Mikołay Chryłztof Rádziwił *SkarŻyw* A2.

»prętkość, (i) ochota« = *alacritas et promptitudo* *Modrz* (3): Tho mowi dla prętkości y ochoty wiernych *BibRadz* I 378d marg; *ModrzBaz* 115; *Calep* 317a. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»serce i ochota« (2): *BibRadz 2.Mach* 8/21; krol wliadł ná koń przepráwił fie theż/ czyniąc drugim dobre ferce y ochotę. *BielKron* 406. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»ochota i wola« (1): Do fyc dobrze y ten tylko w cnotách poftępuie/ ktory fie grzechow śmiertelnych wiáruie/ á iákakolwiek ochotę y wolą do poftępowánia w cnotcie/ w łobie czuie. *LatHar* 250.

W przen (2) : Hetman [...] ma być taki/ [...] ktoryby w fercá żolnierkie prędkość y ochotę iákoby wlać mogł *ModrzBaz* 115; Pełná fzpiżárnia/ kupą ciágnie k łobie/ Ochotá płynie/ gdzie miełzki nátknione. *GrabowSet* Yv.

α. W funkcji przysłówka: *ochoczo, gorliwie, z zapalem* (106) :

»ochotę« (3): *SkarŻyw* 371; Więc ferce takowé y myśl taką naydziefz wálzá kró: M. nie ieno w tym tak mężnym Rycérftwie swoim ále tąż ochotę gotowy ielt ftan Duchowny wżyftek *OrzJan* 111; *LatHar* 187.

Wyrażenia przyimkowe; »z ochoty« (8): *RejJóz* E7; do káždey złey fprawy/ wnet lecą z ochoty. *RejZwierz* 77; LAźniowłki to człek młody/ ále ftárey cnoty/ Vczy fie ząwždy pilno/ ze wżyftkiew ochoty. *RejZwierz* 82v; *HistLan* F3v; Spyta go Pan: á wielé takowych iáko ty Twóy Pan błaznów ma. Sługá ón z czyftéy ochoty: Széści nas tylko w domu Pánie miłósciwy *PudłFr* 25; *KmitaPsal* A3v; *GrochKal* 26; [*kmiotkowie*] do ciebie duźnie bieżeć chćiełi [!]. Ażemci ie wrocił do roboty/ A łamem tu biegł z wielkiew ochoty. *RybWit* C2.

~ W charakterystycznych połączeniach: z czystej ochoty, z prawej, z swej, z wielkiej, z wszystkiej; biec z ochoty, czynić, lecieć, mścić się krzywdy, uczyć się. ~

»z ochotą« = *libenter Mącz*; *gnawiter Calep*; *cum aviditate Vulg* (94): *SeklWyzn* b4; *RejKup* v5; *KromRozm I* I3v; A oni wnet z ochotą yedli do fytości *LubPs* R6v; Iáko wyerny ma z ochotą pilen być fprawiedliwości bożey *LubPs* bb5 *marg*, I2v, O3, X2 *marg*, cc3; Wnet gi páni przyięłá á z nadobną ochotą/ Dáiąc mu pirwŹsze mieyŹce miedzy oną rotą. *RejWiz* 26v; część rozumem/ á drugą część cnotą/ Ogárniefz/ boć to wierz mi z życzliwą ochotą Nápiáno *RejWiz* Cc3, 170; *RejFig* Aa; profzę moię namilŹze rycerftwo/ bierzćie ná fię zbroię z ochotą/ nieprzyacielowi [!] zá Bożą pomocą odeprzemy. *BielKron* 255v; [*białogłowy*] s taką ochotą pomagály obrony mężom fwym/ iz nieprzyaciel ze ffromothą [...] odciągnąć mułiał *Górndworz* Z5; *HistLan* D2v; kaź nákarmić chárthá przy fobie/ á wlož nań iáką piękńá obroz/ wżrzyfz z iáką ochotą będzie fkakał około ciebie *RejZwierc* 97; ten co prze kogo co czyni/ y on teź co przeń czyniá/ áby to miedzy łobą z nadobną poŹtawą á z wdzięczńá ochotą czynili. *RejZwierc* 97; Duźyczká miła tá bieży zá cnotą/ Z wielką ochotą. *RejZwierc* 116, Bv, 32v, 92v, 96v, 104v (15); *BiałKaz* Nv; Potym fie wćifzyli wnet wżyfcy z ochotą *StryjWjaz* C3, A3v; *CzechRozm* 249v; *KarnNap* Ev, E3v; PÓdźmy z ochotą/ pánu chwałę daymy *KochPs* 143; Y przyięł go zwielką ochotą Pátryárchá: bo znał ławę iego *SkarŻyw* 166; Rozumiew z iáką dopiero ochotą Źłużył [*św. Józef*] małżonce Źwoiey/ y temu co noŹilá. *SkarŻyw* 243, A2, 14, 89, 101, 188, 225, 333; do fwych boźkow koŹcieliłk z ochotą fię zbiegáią/ onym ofiáry oddawáią *CzechEp* 87; *KlonŻal* D2v; Wiernymci Źmierć nie wáđzi/ bo k rádoŹci prowadźi/ ten co łtale trwa w wierze/ [...] z ochotą fię k niey gothuie *ArtKanc* R19v, A15v; *KmitaPsal* A5v; Tulaya fie iufz dawno zniemala ochota *PaprUp* A3; *Calep* 459b; wierzę żebyŹcie zrázu [...] porwawŹy fie do Źzábłé wálzýy/ rzucili fie z ochotą ná nieprzyacielá tego *OrzJan* 18; *OstrEpit* Av, A2; ZnoŹ nieŹzczęfny ciężar okrutney boleŹci/ ktoryŹ z ochotą wpadł w błoto piekielney ŹmrodliwoŹci. *LatHar* 151, [+11]v; A ci byli przednieyŹzy z Tefáloniki; ktorzy przyięli Źłowo Boze ze wżytką ochotą *WujNT Act* 17/11; *KlonKr* Cv; niech z ochotą ciępię/ cięfząc fię pewnemi obietnicámi przyŹŹcia y obiáwienia twego. *SkarKaz* 552b,)(2, 40b, 519b; *CzahTr* [D2]; *GosłCast* 29, 56, 76; *PaxLiz* C3, D3v [2 r.]; *SkarKazSej* 669b, 671a.

~ W połączeniu szeregowym (1): z takąż teź y ochotą y pilnym rozmyŹłem: y prąwym rozłádkiem: ty o demnie [!] dárowáne kŹiáżeczki przeczytaź. *CzechEpPORz* **v.

W przeciwstawieniach: »z ochotą ... z narzekaniem, z przymuszenia« (2): musieli Krolowi/ y rzecypółpolitey przyśięgąc/ czego przedtym nie czynili: tam niektorzy z ochotą rádźi to vczynili/ á drudzy áż z przymuśzenia. *NiemObr* 172; Bądźcie półufzni Przełożonym wálzým/ y bądźcie im poddáni: oni bowiem czuiał/ iákoby ráchunek zá dufze wálze dáli: żeby to z ochotą czynili/ á ni[e] z nárzekániem. *ReszPrz* Av.

W charakterystycznych połączeniach: z nadobną ochotą, z niemalą, z wdzięczną, z wielką (15), z wszystką, z życzliwą; z ochotą bieżć (zbiegąć się) (2), brać [co], całować [kogo], chwycić się, cierpieć, czekać [czego] (2), (u)czynić [co] (6), dać, dobrodziejstwo (2), doźrzeć [czego], gotować się [ku komu], iść (5), jeść, krew rozlewać, kwapić się, łapać, mieć się [ku komu], mieszkanie obierać, miłować [co], mówić (powiedzieć) (3), napisać [co], okazować miłosierdzie, ozdobić [co], pasienie [czego], pilen być [czego], poddawać [czego], podejmować (podjąć) [co] (2), podjąć się [czego], podziękować, pomagać [czego], pość, pośpieszyć się, potwirdzać [co], powstać, przeczytać [co], przestawać [na czym], przestrzegać [czego], przychodzić, przyjąć (przyjmować) [kogo, co] (11), przywitać [kogo], przywitany, puścić [kogo], rządzenie [czego], rzucić się, skakać, słuchać [czego], służyć (6), starać się, strzec [czego], szukać [kogo, czego] (2), śpiewać [co], tułać się, uciszyć się, ułomić chleba [komu], używać [czego], winszować, wniść, wpaść w błoto, wygrywać, wysławiać [kogo], wyrażać [co], wytrwać, wyznawać [co], wziąć [co], zajechać w drogę.

Wyrażenie: »rad z ochotą« [szyk 3:2] (5): Observantissimus omnium officiorum, Co yedno może komu k woli vczynić/ to rad s wielką ochotą czini. *Mącz* 389c; cokolwiek im [chartem] półczuiefz bárzoby rad vgonił/ y każdą rzeczą z ochotą radćiby fie przyśłużył. *RejZwierc* 97; *NiemObr* 172; *SkarKaz*)(4v, 241b.

Szeregi: »z chucią, z ochotą« (1): Libenter, Rad/ S chucią s cziftą ochotą. *Mącz* 198a.

»z ochotą i cierpliwością« (1): Haeretycy y inni złoczyńcy/ czáfem też z wielką ochotą y ćierpliwością ktoreżkolwiek męki y śmierć podeymuią *WujNT* 20.

»z ludzkością i ochotą« (1): Suo sermone subsequutus est humanitatem literarum tuarum, Stáką ludzkością y ochotą yął fie k nam mieć/ yákoś ty do niego ukládnie piął. *Mącz* 386b.

»z ochotą i z pilnością« (2): *HistLan* A4v; káždy z oney łáfkáwey póstáwy Páńfkiey/ y z oney niepogromney náuki iego z wiefłzą ochotą y z wiefłzą pilnością będzie fie ftárał/ áby fie onemu pánu náwřzem przyśłużył *RejZwierc* 106v.

»z ochotą, (a, i) z radością (a. w radości)« [szyk 2:2] (4): *RejPos* 334; Z iáką ochotą/ z iáką rádością/ mamy wřzyftki łkutki pokory świętey/ y miłowác/ y przyymowác/ y żywotem náłzým wyráźać? *KuczbKat* 35; W rádości mu fluzćie/ y z ochotą/ A náwiefćie iego ćérkiew złotą. *KochPs* 149; *StryjKron* 707.

»z ochotą i uprzejmością« (1): iákoś W.M. wřzytko z ochotą y przyaciellką vprzeymością przyimował: ták nie wąpię/ iż te książki [...] przyiác będzieř raczył. *CzechEpPorz* **v.

»z ochotą a (i) weselim« [szyk 1:1] (2): *LubPs* V2 marg; Krzyłz nořząc święci zakonnicy pożegnawřzy świat/ z wielkim wiefelim y ochotą wpuřtyniach/ po gorach/ [...] mięřzkánie łobie obieráli. *SkarŻyw* 399.

»z wiarą i ochotą« (1): z wielką wiarą y ochotą tu przychodzimy *SkarŻyw* 131.

»z ochotą i wiernie« (1): Oyczyźnie fwey z ochotą y wiernie służyli. *Prot C3*. ~

W przeni (1) :

Wyrażenie przyimkowe: »z ochotą« (1):

~ *Wyrażenie*: »z ochotą serca« (1): ábyś ty [...] zakon Chryśtułow [...] z ochotą fercá twego nośił.

SkarŻyw 3. ~

a. *Radość, wesele; dowcip, humor; laetitia Mącz, PolAnt; festiuitas, hilaritas, lepos Mącz (15)* : Lepos quidam facetiaequ hominem ornant. Ochotá kunfztowanie/ á rośpráwność człowieká králzą. *Mącz 189b, 140a, 182d*; Sławá y wielmożność przed nim/ moc y ochotá ná mieyfcu iego. *BudBib 1.Par 16/27*.

ochota w czym (1): Co ácz ieft rzecz potrzebna/ nie niešie iednák w mowie ochotę Oratorowi táką/ iákąby fie mógl zálécic fłucháczowi ták zwláfczá zacnému. *OrzJan 72*.

ochota czyja (1): Niekiedy záś towarzyszek ochotę/ y rozmowy wesołe/ y inne świátá przyfímáki vkázowál. *SkarŻyw 14*.

Tłumaczenie etymologii imienia jednej z Gracji (1): Euphrosyne, [...] Latine laetitia, Wefele/ Ochota/ yedna boginy z tych które Gratias zową *Mącz 109c*.

Szeregi: »ochota, (i) wdzięczność« [*szyk 1:1*] (2): *Mącz 125c*; [*Pan Bóg*] dwu Brátów rodzonych, iáko filarmi i podporą téy Rzeczypofp. vczynił, y wywyszyć raczył, z czego fie, iáko widzę ludzie ciefzą. Która ochotá y wdzięczność, y we mnie że fie niemoże zátáic: tedy [...] *SarnStat 848*.

»wesołość (a. wesele), ochota; wesołość z ochotą« [*szyk 3:1*] (3;1): Fautrices voluptatum amicitiae, Gdzie przyázń á towarzysztwo pánuye táb wesołość s ochotą przebywa. *Mącz 120a, 109c, 125c, 156a*.

Wyrażenie przyimkowe: »w ochocie« = *radośnie* (1):

~ *Wyrażenie*: »w radosnej ochocie« (1): Ośtátká w przyfzłym żywoćie Czekam w rádofnéy ochocie *KochMRot A4*. ~

a. *Wdzięk, powab, przyjemny sposób bycia* (3) : Naydziefz go po Hufárfku s koniem y piechotą/ By fie táb miał vrodzić s ták piękną ochotą. *RejZwierc 243v*.

W połączeniu szeregowym (1): Bo [*koń*] wspaniłą vrodą/ poftawą/ ochotą/ Przełzedł wftyki żwirzétá *RejZwierc 183*.

Szereg: »ochota, postawa« (1): Widzę ochotę poftawę Alie welbie plochá íprawę *RejRozm 392*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

b. *Żywotność, sprawność fizyczna; prędkość* (3) : Siedmkroć dzieięć włafny kres ludzkiego żywotá/ Oprocz w kim przyrodzenie czyřtwe y ochota. *GrabowSet Ev*.

W połączeniu szeregowym (1): [i]áko ná przykład wziáwłzy zdrowego/ którychkolwiek lat będzie/ człowieká/ w którym siłá/ krafa/ czulość/ ochotá/ y członek káždy/ łatwie dobre zdrowie [...] pokázuie *Oczko 12v*.

Wyrażenie: »żartka ochota« (1): Milfzy iednák [*młody koń*] káždému/ dla żártkiéy ochoty/ Ale ítáry nierównó trwálfzy do roboty. *WyprPl B3v*.

Synonimy: *chęć, chuc, gorącość, gorliwość, gotowość, skwapliwość, uprzejmość, żarliwość, życzliwość, życzość*; **a.** *radość, wesele, wesołość*; **β.** *powab, wdzięk*; **b.** *bystrość, chybkóść, czerstwość, darskość, prędkość, rączość, wartkość, żartkość*.

Cf **NIEOCHOTA, OCHOTNOŚĆ**

MC